

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין ע"ז-פ"ג
שבת חוה"מ סוכות | י"א-י"ז בתשרי
(1-7 לאוקטובר)

דף ע"ז: אחריות הפוגע באחרים

אוהבים לשחק בכדור? האם ידעתם שפגוע בזמן התלמוד היו משחקי כדור? כדף זה מזכר מקרה בו אנשים שחקו בכדור, ותוך כדי משחק פגעו בכדור באדם והרג אותו.

איך היה מתנהל המשחק? רש"י כותב שאחד הילדים היה משליך את הכדור בכוח על הקיר, כדי שיעוף בחזרה אחורה למרחק גדול, ולאחר מכן היה הילד שהשליך את הכדור בורח, וחברו היה צריך לתפס את הכדור, לזרק אותו עליו ולפגוע בו.

מדברי התלמוד נראה שהכדור בו היו משחקים לא היה רך וגמיש כמו הכדורים בימינו, אלא כבד למדי, ולכן היו מקרים בהם אנשים פגעו באמצעותו באחרים במהלך המשחק, כשנגע או במזיד.

דף ע"ח: המקושש והמגדף

בתורה מזכירים שני אנשים שנידונו למיתת בית דין: **המגדף והמקושש**. **המגדף קילל את ה'**, והמקושש חילל שבת. התלמוד כדף זה מפרט את תשומת ליבנו לכך שאם מעינים בפסוקים העוסקים בכך מוצאים שיש הבדלי לשון בין המקרים:

במגדף נאמר: "ויניחוהו במשמר **לפרש להם על פי ה'**".

במקושש נאמר: "ויניחוהו אתו במשמר **כי לא פרש** מה יעשה לו".

מדוע? מכיון שלגבי המגדף לא ידעו בכלל אם מגיע לו עונש בידי בית דין, כי הלכות אלו עדיין לא נמסרו למשה רבנו. אכל לגבי המקושש כבר ידעו שהמחלל שבת מתחייב מיתה, אלא שלא ידעו איזו מיתה, לכן נאמר רק שלא נתפרש מה יעשה לו, אכל היה ברור שמשה יעשה לו, הוא חייב מיתה. לבסוף ה' אמר שהוא מתחייב סקילה שפך דין מחלל שבת במזיד.

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת סנהדרין, דף ע"ז

"מעמא דאדליק ליה שרגא, הא לא אדליק ליה שרגא - לא! אמרי: התם בלא שרגא לא מתחיל הבלא בשעתיה, הכא בלא שרגא נמי מתחיל הבלא בשעתיה"

שרגא - נר
הבלא - הבל

הסבר: הגמרא עוסקת במקרה שבו אדם סגר את חדרו בחדר אטום והדליק שם נר, ובכך קירב את מיתתו משום שהנר מכלה את האוויר שבחדר.

מתולדותיו

שלמה זלמן שרגאי

(תר"ס-תשנ"ה, 1899-1995)

שלמה זלמן שרגאי ז"ל היה פעיל ציוני-דתי, ראש עיריית ירושלים, ומראשי מוסדות המדינה שבדרך. שרגאי ז"ל נולד בפולין למשפחה חסידית מחובבי ציון, וספג בה את אהבת הארץ והתורה. בשנת תרפ"ד (1924) עלה לארץ בה מילא תפקידים רבים ושונים, ביניהם **ציר בכל הקונגרסים הציוניים, מהקונגרס ה-15 ועד ה-31; חבר הנהלת הסוכנות היהודית בירושלים וראש מחלקת עלייה, במשך 14 שנה; וראש עיריית ירושלים בשנים תש"י-תשי"ב (1950-1952).** שרגאי היה מקורב לאדמו"רים משושלת ראדזין, היה שותף לשחזור התכלת בציצית וכתב ספרים בנושא. הוא כתב כ-90 ספרים ואלפי מאמרים, שעליהם חונכו חניכי תנועת הנוער הדתיות בארץ ובחו"ל. שרגאי טבע את הסיסמא "קדש חייר בתורה וטהרם בעבודה", שהפכה לאחת מסיסמאות תנועת בני עקיבא.

ישיבת מועצת העיר ירושלים בראשות זלמן שרגאי (Wikipedia)

דף ע"ט: דינו של רוצח

רוצח במזיד מתחייב מיתת בית דין.

המשנה הנלמדת בדף זה מפרטת הלכות אחדות בנושא עונש מיתה לרוצח:

אם אדם התכונן להרוג בהמה ולבסוף הוא הרג אדם - פטור, שהרי לא נתכונן לרוצח כלל.

התכונן להכות אדם על מתניו, ולפי סוג המכה יודעים שאם היא אכן היתה פוגעת במתניו הוא לא היה מת, אולם לבסוף פגעה המכה בליבו והוא מת - פטור.

המשנה מביאה מקרה שנחלקו בו תנאים:

התכונן להכות את ראובן ולהמיתו אולם לבסוף פגעה המכה ביהודה, ויהודה מת: לדעת חכמים הוא מתחייב מיתה, אך לדעת רבי שמעון פטור גם במקרה זה כי סוף סוף לא התכונן להרוג את יהודה.

דף פ': שני עדים והתראה

ישנם שלושה דינים יסודיים לגבי חיוב מיתת בית דין:

א. אפילו עבר אדם עברה חמורה ביותר, אינו מתחייב מיתה אלא בידי בית דין, אך אם לא הוצא לבית דין שיפסוק בדינו אין רשות להרגו.

ב. אין בית דין דן אדם, אלא אם כן יש שני עדים המעידים שכוין וקר עשה, אך אין מקבלים כל הוכחה אחרת.

ג. אין מענישים אדם אלא אם כן היתה התראה - מלשון אזהרה, כלומר, לפני המעשה התרו בו עדים: "דע שהתורה אוסרת לעשות כך וקר ואם תעשה תתחייב מיתת בית דין". אם בכל זאת הוא התעלם מן ההתראה, הוא מתחייב מיתה.

דין התראה נוהג בכל העונשים שבית דין מעניש, כגון מיתה ומלקות (למעט חיובי קמון), למעט יוצאי דופן, אחד מהם הוא מסית לעבודה זרה שמתחייב מיתה גם בלא התראה.

דף פ"א: טיפול כשאין עדים והתראה

אין מחייבים מיתת בית דין אלא בעדים והתראה, אולם מה עושים אם ישנו רוצח מתועב שהורג אנשים, אבל הוא ערמומי ולעולם לא מצליחים להתרות בו לפני שהוא הורג, תמיד הוא עושה את מעשיו בחשאי, או שלא בפני עדים היכולים להתרות בו, ולפיכך בית דין אינו יכול להעמידו לדיון ולהמיתו? האם מניחים לו להמשיך לשוטט חופשי? התשובה היא שלילית. במקרה של אדם שכזה יש זכות לבית דין להכניס אותו למאסר עד סוף חייו וכך להרחיק אותו מהקהל ומהיכולת להמשיך ולהזיק.

★ | מן ההיסטוריה

הסוכנות היהודית

הסוכנות היהודית לארץ ישראל היא ארגון יהודי כלל עולמי שמרכזו בישראל. משרדה הראשי של הסוכנות היהודית שוכן בבית המוסדות הלאומיים בירושלים. היא הוקמה בשנת תרפ"ט (1929) כזרוע המבצעת של ההסתדרות הציונית העולמית, ובזמן המנדט הבריטי שימשה כפועל כמוסד השלטון של היישוב היהודי. לאחר הקמת המדינה הועברו תפקידי ניהול המדינה לממשלת ישראל, והסוכנות היהודית מתמקדת כיום בשלושה תחומי עשייה עיקריים: עידוד עלייה וסיוע לעולים, חינוך יהודי-ציוני בקהילות העולם וחיזוק הקהילה היהודית בישראל. הסוכנות היהודית ממומנת מכספי תרומות, בשותפות עם תורמים מהעולם ומישראל.

בניין הנהלת הסוכנות היהודית בירושלים (Wikipedia, Adi Kayam)

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

דף פ"ב: קרבן מנחה

על המפה

בית המוסדות הלאומיים

בית המוסדות הלאומיים הוא מבנה בשכונת רחביה שבירושלים, ברחוב המלך ג'ורג' פינת רחוב הקרן הקיימת. המקום נבנה בשנת תרפ"ח (1928) עבור המוסדות הלאומיים שהנהיגו את היישוב היהודי לפני הקמת המדינה והפך לסמל של המדינה היהודית שבדרך. **במבנה ישבו הסוכנות היהודית, הקרן הקיימת וקרן היסוד. ממרפסת בניין זה הכריזו חברי מועצת העם, אשר שהו בירושלים הנצורה ולא יכלו להגיע להכרזת העצמאות, על קום מדינת ישראל.** במהלך מלחמת העצמאות בוצע במקום פיגוע שבו נהרגו 12 אנשים ונפצעו 44. במבנה נערכו הישיבות הראשונות של הכנסת, ונשיא המדינה הראשון חיים ויצמן הושבע בו. ההסתדרות הציונית והמוסדות השונים פועלים במקום עד היום.

חדרה הראשון של ממשלת ישראל בבנין
(Wikipedia, deror_avi)

בְּעֶבֶר לַמִּדְנָה שֵׁשׁ אִיסוּר לִשְׁחוּט אוּ לְהַקְרִיב קָרְבָן מִחוּץ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. אִיסוּר זֶה כֹּה חָמור עַד שֶׁהַעֹבֵר עָלָיו בְּמִזֵּד מִתְחַיֵּב כֶּרֶת בְּיַד שְׁמַיִם. הַתִּלְמוּד בִּדְרָךְ זֶה מְפָרֵט כִּי לֹא עַל כָּל עֲבֻדָּה מִעֲבֻדוֹת הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנֶּעֱשְׂתָה בְּחוּץ מִתְחַיֵּב כֶּרֶת.

קָרְבָן מִנְחָה מוּבָא מִסֹּלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן (לְמַעַט מִנְחַת חוּטָא). אִם אָדָם יֵצֵק שֶׁמֶן לְמִנְחָה אוּ בָלַל אֶת הַשֶּׁמֶן עִם הַסֹּלֶת מִחוּץ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ הוּא אֵינוֹ מִתְחַיֵּב כֶּרֶת.

"פְּתִיתָה": רוב קרבנות המנחה מוקרבים לאחר אפייה או טיגון, כִּהְתָּאֵם לִסְגֹּר הַמִּנְחָה, לִפְנֵי הַהִקְרָבָה פּוֹתֶתִים - מְפוֹרָרִים אֶת חִלּוֹת הַמִּנְחָה. יְשֻׁנָּה עֲבֻדָּה הַנֶּעֱשִׂית בְּקָרְבָן מִנְחָה בְּלִבָּד: **"הַגִּשָּׁה";** הִכָּהוּ נוֹטֵל מִיַּד הַבָּעֲלִים אֶת הַכֶּלִי וְבוֹ הַמִּנְחָה וּמַגִּישׁ אוֹתוֹ לְקָרֵן הַמִּזְבֵּחַ - לִפְנֵי הַדְּרוֹמִית הַקְּרֹבָה לְפֶתַח הָאוֹלָם. לְאַחַר הַהִגָּשָׁה הִכָּהוּ עוֹשֶׂה **"קְמִיצָה"** הוּא נוֹטֵל בְּכַף יָדוֹ מִן הַמִּנְחָה, חֵלֶק הַמִּנְחָה שֶׁבְּכַף יָדוֹ מְכַנֶּה "קוֹמָץ" וְהִכָּהוּ מֵנִיחַ אֶת הַקוֹמָץ בְּכֵלִי שֶׁרֶת וּמַעֲלָה אוֹתוֹ לְהַקְטִירָה עַל הַמִּזְבֵּחַ.

דף פ"ג: "חוץ לזמנו" ו"חוץ למקומו"

בִּדְרָךְ זֶה לומדים אופנים אחרים הפוסלים קרבנות. אחד מסוגי הפסול חל בגלל מחשבה רעה והוא מכונה **"פיגול"**. פסול פיגול מתרחש אם באחת מעבודות הקרבן חשב הכהן מחשבת **"חוץ לזמנו"** או מחשבת **"חוץ למקומו"**.

מה הן מחשבות אלו?

ובכן פידוע התורה קובעת זמנים לקרבנות; את דם הקרבנות אי אפשר לזרוק על המזבח לאחר שקיעת החמה של יום

השחיטה. התורה קובעת גם זמנים עד מתי אפשר להקטיר את חלקי הקרבן המוקטרים, ועד מתי אפשר לאכול את החלקים הנאכלים, **אם בעת העבודה הכהן חשב לעשות את אחד מן הדברים הללו לאחר הזמן, זו מחשבת "חוץ לזמנו"**. לְמַשָּׁל, אִם הִכָּהוּ מוֹלִיךְ אֶת הַדָּם לְמִזְבֵּחַ וְהוּא חוֹשֵׁב לְאָכֹל מִן הַבָּשָׂר רַק בְּעוֹד שְׁבוּעַ - הַקָּרְבָן פִּיגוּל. **מחשבת חוץ למקומו** היא מחשבה לזרוק את דם הקרבן או להקטירו מחוץ לבית המקדש, וכן לאכול מן הבשר מחוץ למקום האכילה שקבעה התורה - קודשי קודשים בבית המקדש וקודשים קלים בירושלים.

ב"שולחן ערוך" נאמר שמאחר שתפילה היא במקום הקרבת קרבן יש לה דינים אחרים דומים לקרבן, כשם שקרבן נפסל במחשבות אלה, כך תפילה שמעורבות בה מחשבות זרות אינה עולה לרצון.

שאלת השבוע

התשובות לשאלות נמצאות בעלון זה

1. באילו מקרים אנו זקוקים לשני עדים והתראָה?

2. מהו פסול "פיגול" ומהי מחשבת "חוץ לזמנו" או מחשבת "חוץ למקומו"?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת: talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם). הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

70 שנה למדינת ישראל

1953/תשי"ג הקמת יד ושם

בח' אלול תשי"ג (19.8.1953) הוכרז "יד ושם" כמוסד רשמי של מדינת ישראל, בחוק מיוחד של הכנסת. הקמת "יד ושם" החלה כבר בסוף שנת 1945, והוא נקרא כך על פי הפסוק "וַנִּתֵּן לָהֶם בְּבִיתִי וּבְחוּמֹתַי יָד וְשֵׁם, טוֹב מִבָּנִים וּמִבְנוֹת; שֵׁם עוֹלָם אֲתָן לוֹ, אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת" (ישעיהו נה, ה). תפקידו של המוסד הוא להנציח את זכרם של מיליוני הנרצחים בשואה, לתעד את תולדות עם ישראל לפני השואה ובמהלכה, ולהנחיל את זכר השואה לדורות הבאים. מוסד "יד ושם" עוסק בהנצחה ותיעוד, איסוף חפצים ומסמכים, גביית עדויות מהניצולים, מחקר וחינוך. אתר יד ושם בירושלים כולל מספר מוסדות, ביניהם ארכיון, מוזיאונים ואנדרטאות לזכר הנרצחים וחסידים אומות העולם שפעלו להצלת יהודים.

אנדרטת הקרון ביד ושם
Moshe Safdie (designer), Godot 13 (photograph)

דבר תורה לשולחן שבת

חז"ל שאלו לגבי מועד חג הסוכות: מדוע חג הסוכות נחגג ומצוין דווקא בתקופת תחילת החורף? שהרי בני ישראל ישבו בסוכות דווקא באביב ובקיץ לאחר שיצאו ממצרים, והיה ניתן לחגוג את חג הסוכות גם בעונות הללו. אחת התשובות שנחנך חז"ל היא, שאילו היינו יושבים בסוכות באביב או בקיץ, היה אפשר לחשוב שאנו עושים זאת סתם לשם תענוג והנאה, מעין "פיקניק" כדי ליהנות מהישיבה בסוכה. כאשר אנו יושבים בסוכות בחורף, ניכר שאנו עושים זאת לשם שמים וכדי לקיים את מצוות ה', ולא סתם להנאתנו.

השלם את החסר

כתבו ליד כל אחד מהמקרים הללו את הדין – האם ראובן חייב מיתה או פטור:

1. עד אחד מעיד שראובן הרג את שמעון

2. שני עדים ראו את ראובן מחלל שבת, אך לא אמרו לו דבר

3. שני עדים הזהירו את ראובן לא לחלל שבת, אך הוא התעלם מהם וחילל שבת

4. ראובן ירה בצבי שרצה לצוד אך בטעות פגע באדם והרגו

5. ראובן רצה לתת לחברו טפיחת חיבה על גבו, אך בטעות פגע בראשו והרגו

